

פרק ראשון – דברים

1. יחידת "ברית"

- א. שמע – לשון יחיד, קבלת עול מלכות שמיים, לימוד תורה, אהבת ה'.
והיה אם שמוע – לשון רבים, קבלת עול מצוות, קיום מצוות למעשה, יראת העונש.
- ב. (1) מצווה מבוארת היא מצווה (בספר דברים) שבאה לבאר או להוסיף פרטים על מצווה שכבר נאמרה בחומשים קודמים. פסוק זה בא לבאר את הציווי "אנכי ה' אלקיך".
(2) רק עם ישראל מכיר כעת בה', אך בעתיד הוא יהיה אלוהי כל העמים ויכירו בו כל אומות העולם.
- ג. (1) על פי הפשט, הציווי הוא לאהוב את ה' (פועל עומד), ועל פי הגמרא, הציווי הוא לגרום לאחרים לאהוב את ה' (פועל יוצא).
(2) מכיוון שהבריות מייחסות את התנהגותו המוסרית ללימוד התורה שלו.

2. יחידת "פתח תפתח"

- א. (1) על פי הפשט של הפסוקים, השוכר צריך לשלם לפועל את שכרו בסוף יום העבודה. על פי חז"ל, השוכר צריך לשלם את השכר בתוך 12 שעות מתום העבודה.
(2) הפסוק בספר ויקרא עוסק בשכיר יום – עד סוף הלילה. הפסוק בספר דברים עוסק בשכיר לילה – עד סוף היום.
- ב. ה' ממנהר להעניש את החוטא כאשר הנפגע מן החטא קורא לה'.
ג. (1) אחר מותך.
(2) התורה מזהירה כי אין להימנע מלתת מתנות עניים כדי להשאיר ממון רב ליורשים.

3. יחידת "לא תוכל להתעלם"

- א. (1) רש"י: להכין שילוט לערים. לקבוע את ערי המקלט במרחקים שווים זו מזו. מלבי"ם: סלילה והכשרת הדרכים.
(2) רש"י: תשע ערים. שלוש האחרונות מבדילים לעתיד לבוא (ציטוט הפסוק לא מתקבל).
ב. (1) ירחמו על הרוצח כדי לחסוך בשפיכות דמים, אַן פחד מן הרוצח.
(2) "מרובי תקלות" הוא מי שחטאו עלול לגרום לתקלות – נזקים או חטאים נוספים.
הרוצח במזיד עלול להרוג אחרים, או שאם יחוסו עליו, ייתכן שאחרים יירצחו.
ג. (1) יעשה חשבון נפש ויתחרט.
(2) גם השבת, כשהאדם פנוי ממלאכה, היא זמן לחשבון נפש כמו עיר המקלט.
א: שתיהן מאפשרות חשבון נפש – השבת בממד הזמן, עיר המקלט בממד של המקום.

4. יחידת "ההנהגה"

- א. (1) הנביא – ה' ממנה. מלך ושופטים – העם ממנה.
(2) נביא שהתנבא בשם ה' דבר שה' לא ציווה ונביא שהתנבא בשם עבודה זרה. לקבל גם: נביא שהתנבא מה שנאמר לחברו.
- ב. (1) רש"י: מעם ישראל ("מאחיק").
רשב"ם: שלא יצווה לעבוד עבודה זרה. שיצווה לקיים את המצוות.
שיאמין בה'. שיתנבא מאת ה'.
(2) דברי הנביא – מאת ה', ומדויק / אמיתי / תמיד מתקיים.
- ג. דברי הקוסמים – לא מאת ה' אלא מאת הכוכבים, נבואתו אינה מדויקת / לא אמיתית / לא תמיד מתקיימת.
בקשת העתיד לצורך פרטי – עדיף שיסמוך על ה' ויהיה תמים ולא יבקש את העתיד.
בקשת העתיד לצורך של כלל ישראל – יש לשאול את הנביא.

5. יחידת דיני מלחמה

- א. (1) במחנה ישראל יש לשמור על קדושה / טהרה / להיזהר מהתנהגויות לא ראויות. מכיוון שה' מתהלך בקרב המחנה, ה' יסתלק ממחנה ישראל אם לא יישמרו הציויים.
- (2) במחנה צבא אנשים עלולים להתנהג באכזריות ובצורה לא מוסרית.
- ב. (1) חתן פטור גם מאספקת מים, מזון ומתיקון הדרכים.
- (2) "נקי" פירושו פנוי.
- ג. (1) השמחה מובילה לקיום מצוות ולקדושה, היא מובילה להצלחה גופנית ורוחנית, היא גורמת לאדם להיות פעיל ובונה.
- (2) חתן וכלה מתחילים לבנות את ביתם, והשמחה עוזרת להם לבנות בית בקדושה ובטהרה.

פרק שני – מלכים ב, ירמיה, יחזקאל

6. ירמיה, פרק א'

- א. (1) על פי רש"י, ירמיהו אומר שהוא נער, ושהוא עוד לא עשה ניסים לעם ישראל, ולכן אינו ראוי להוכיח את בני ישראל מיד בתחילת שליחותו. לעומתו משה הוכיח את עם ישראל לפני מותו רק לאחר שעשה להם ניסים רבים.
- (2) להוכיח.
- ב. [א] "על כל אשר אשלחך תלך" – אתה הולך בשליחות הקב"ה ולכן אתה יכול לגשת גם לגדולים ממך.
- [ב] "את כל אשר אצוך תדבר" – הקב"ה ישים את דבריו בפיך ולכן אינך צריך לדאוג מסידור הדברים.
- [ג] "אל תירא מפניהם כי אתך אני להצילך" – הקב"ה ישמור עליך ויציל אותך ממי שינסה לפגוע בך.
- ג. (1) הקושי: ה' אומר לירמיהו שהנבואות שלו הן נבואות חורבן וגאולה גם יחד, אך כיצד יתכן שה' שולח נביא שמטרתו להרוס ולא לתקן.
- (2) ה' אומר לירמיהו שתכלית נבואות החורבן שלו היא שהעם יחזור בתשובה ויזכה לטוב.

7. ירמיה, פרק ל"ו

- א. (1) משום שירמיהו עצור בבית הכלא ואינו יכול להגיע לבית ה' ולומר את נבואתו.
- (2) הנבואה נקראה ביום שנקבע לצום, כדי שהעם שמבקש להתפלל לה' ולשוב בתשובה יקשיב לתוכן הנבואה.
- ב. (1) משום שביקשו לדעת את מידת הדיוק של דבריו מתוך אחריות וזהירות לפני שהם מביאים זאת לפני המלך.
- (2) על פי שד"ל, ברוך משיב להם שהוא כתב מיד את דברי ירמיהו ולכן התוכן של הנבואה תואם בדיוק לדבריו.
- ג. העם קובע יום צום ומגיע למקדש, העם מציע לברוך ולירמיהו להסתתר.
- לקבל גם: השרים פוחדים כששומעים את המגילה, חלק מהשרים הפצירו במלך שלא לשרוף את המגילה.

8. יחזקאל, פרקים ל"ז, פסוקים א'-י"ד

- א. (1) 1. ה' מניח את הנביא בבקעה מלאה עצמות.
2. ה' מעביר את הנביא סביב לבקעה, והנביא רואה שהעצמות רבות מאוד ויבשות מאוד.
3. ה' שואל את הנביא האם העצמות האלה יכולות לחיות.
- (2) רק אתה ה' יכול לדעת אם עצמות יבשות כאלה יכולות לחיות.
- ב. (1) כדי שגולי בבל לא יאבדו את תקוותם לשוב ארצה.
- (2) שניהם עוסקים בגאולה.
- ג. תשובה מלאה צריכה לכלול:
- פסוק מפרק ל"ז, א'-י"ד, והסבר הגיוני לקשר בין הפסוק ובין האנדרטה לזכר הנספים בשואה.

פרק שלישי – עזרא ונחמיה**9. עזרא וחגי**

- א. (1) שמחה ועצב.
 (2) הצעירים שמחו בבניין הבית, כי נבנה הבית, ואילו הזקנים היו עצובים משום שראו את בית המקדש הראשון בעיניהם ולעומתו היה הבית הנוכחי עלוב.
 ב. (1) הטענה היא שלא הגיע הזמן לבנות את בית המקדש, הנימוק: המצב הכלכלי גרוע. או: העם ציפה שהגאולה תהיה ניסית. או: העם ציפה שתהיה מנוחה מן האויבים.
 (2) הנביא מוכיח את עם ישראל שהוא אינו בונה את בית המקדש. העונש שעם ישראל מקבל הוא בצורת יבולים דלים.

10. נחמיה

- א. (1) הפרק מתאר את מהלך החומה הנבנית, הוא פותח בפסוק א' ("ויבנו את שער הצאן") וחותם בפסוק ל"ב ("ובין עלות הפינה לשער הצאן"). מכאן עולה שהבונים סיימו את חיזוק החומה בשער הצאן שבו התחילו.
 (2) "היעזבו להם" – האם יצליחו לשים את המעזיבה [התקרה] בסיום הבנייה. א: האם אתם חושבים שהאויבים יעזבו אתכם ויניחו לכם לבנות את בית המקדש.
 "היזבחו" – וכי יזבחו זבח שמחה בהשלמת בניין עלוב כזה?
 "היכלו ביום" – הישלימו את הבניין ביום שבו תכננו להשלימו.
 ב. (1) יהודים שישבו עם אויבי יהודה הודיעו ליהודים הבונים את החומה על מזימת האויבים.
 (2) שלוש מן התשובות האלה: לחלק את הבונים לקבוצה של בונים ולקבוצה של מגנים; קביעת נוהל להזעיק את הלוחמים; הבונים מחזיקים בכלי נשק גם במהלך הבנייה; אנשי המשמר נשארים לבושים כל הזמן.

פרק רביעי – שאלת נושא (10 נקודות)**11. מנהיגות**

- א. דוגמה: נחמיה מתפלל שה' יצליח את שליחותו לפני המלך, כדי שיוכל לבנות את ירושלים.
 ב. **מלכים ב**, פרק כ"ב – הליכה בדרכי ה' א אמונה א יכולת להוביל שינוי בעם – יאשיהו מבער את העבודה זרה.
נחמיה, פרק ב' – מוכן לשלם מחיר אישי של חוסר נוחות למען העם. נחמיה מבקש מכורש לעלות לירושלים.
נחמיה, פרק ה' – רגישות לשכבות החלשות באוכלוסייה / חמלה. נחמיה מפחית את עול המיסים על חשבוננו.
ירמיה, פרק ל"ו – מסירות נפש. ירמיה מוכן לקבל עליו סיכונים (מסתכן ברדיפה של המלך) למען קיום צו ה'.